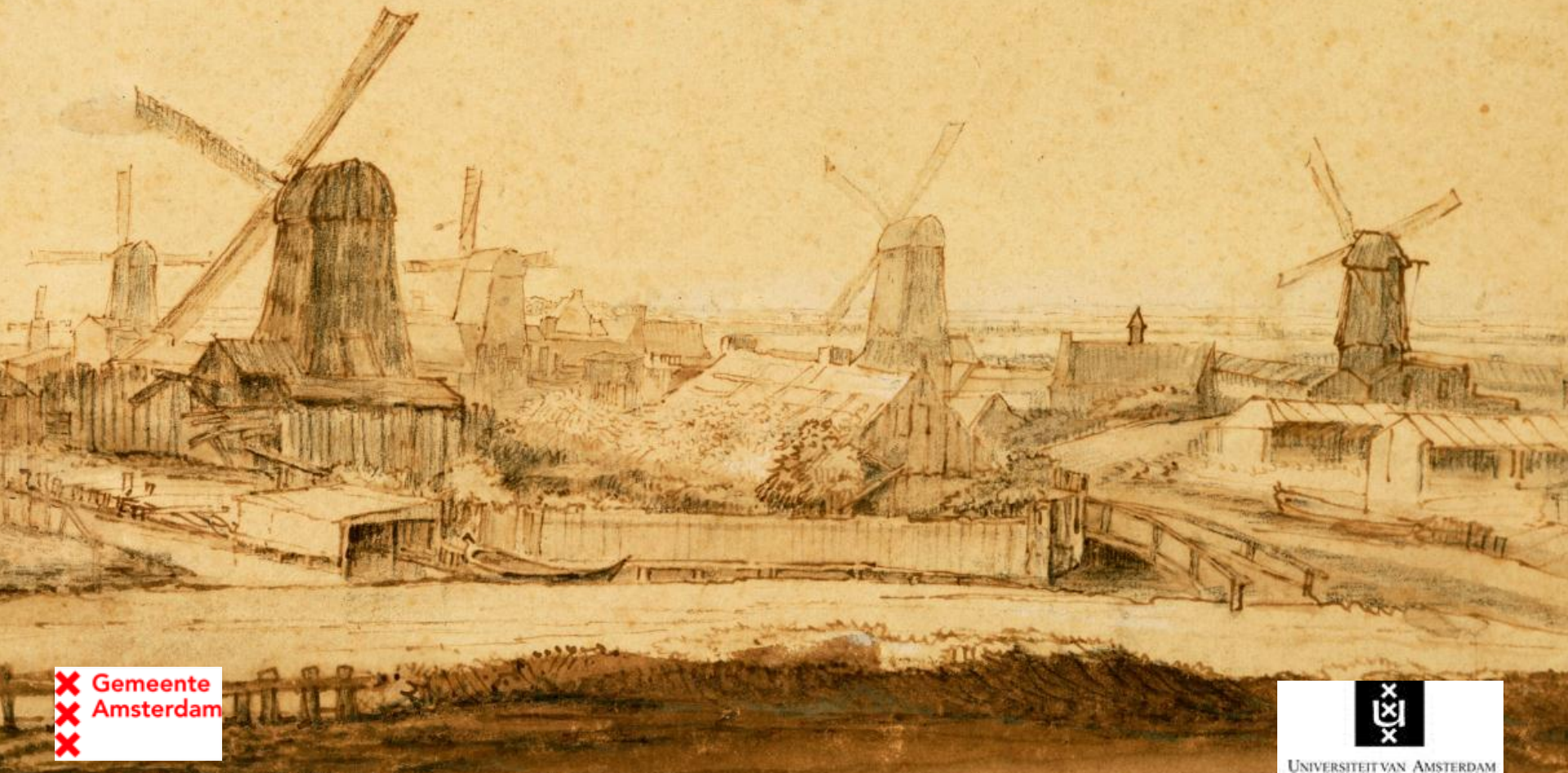

Eiken in bouwhistorie en handel

prof.dr. Gabri van Tussenbroek

Monumenten en Archeologie Amsterdam/ Universiteit van Amsterdam

Donderdag 1 oktober 2015

Waarom eiken?

- Kwaliteit
- Beschikbaarheid
- Prijs
- Specialisatie/ differentiatie van de markt

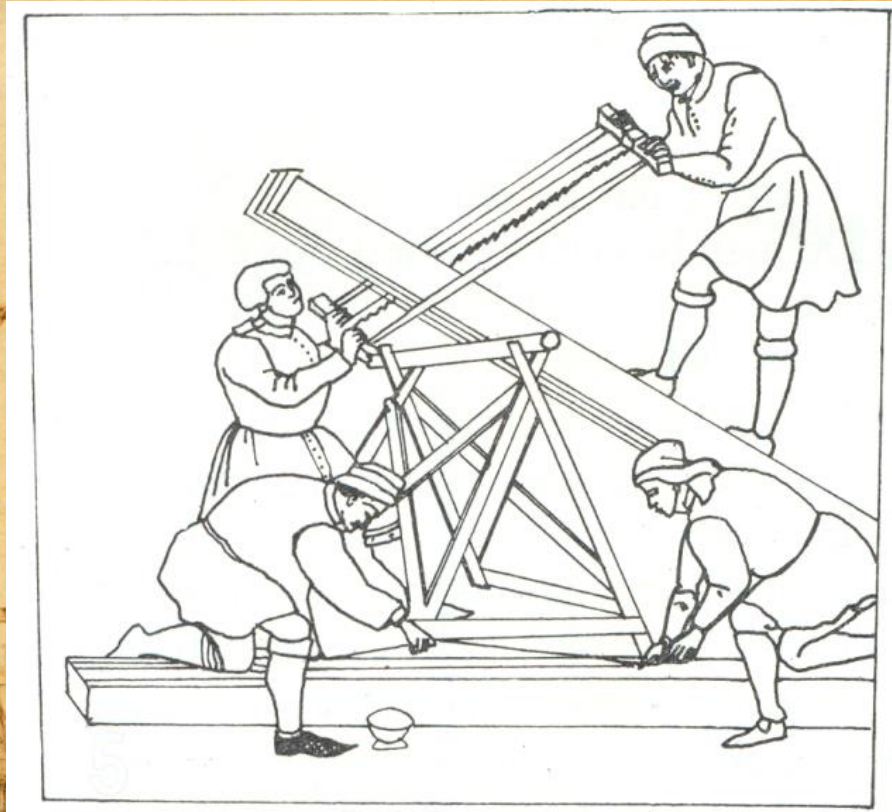

Foto Thomas Wazny

Foto Karl-Uwe Heußner

BESTEKKEN

Kromhout 'bynaes dair nae zyn gewassen ende niet uut rechten hout gehouden of gesneden' en 'goed lofbaren, wyttten geven eykenhout; onrelick, fuwe ende falicant afgedaen; oick nyet raeyelschelick' - 's-Hertogenbosch 1487

'goet Wesels hout/ goet viercant Luycx hout sonder eenig rodol, spint ofte onbehoorlicke quasten' - Oudewater 1588

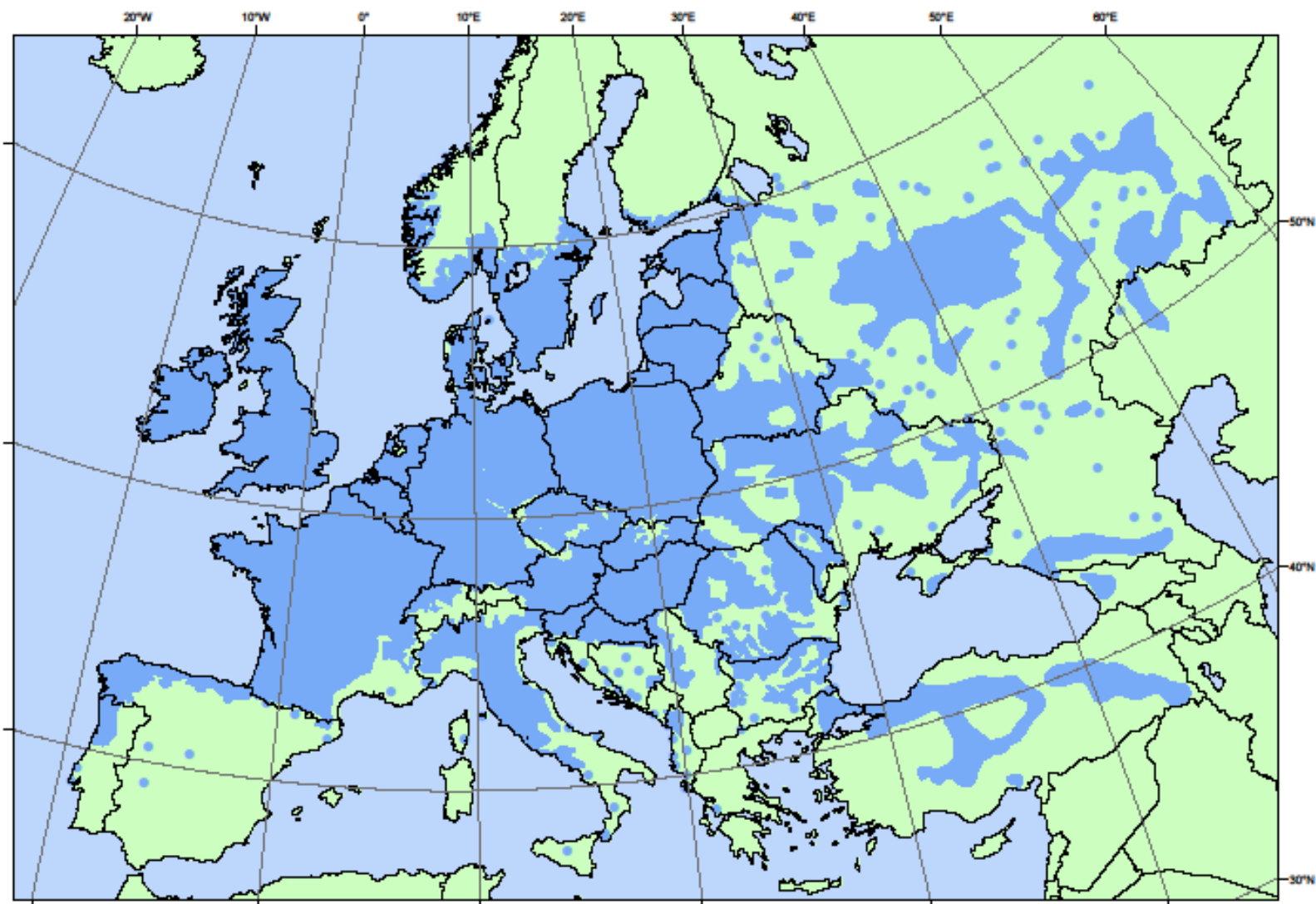
'vueren ballecxkens schoen geschaeft zijnde mit eycken sluetels daeronder' - Utrecht 1597

'naems, wesels, deventer ofte rijns hout niet vierich, hartich root ofte wit allemich noch besmet met wurmgaten' - Maassluis 1626

'goet eykenhoudt, niet root, olmich, vuyrich, spindich off spliterich, maer goed coopmansgoet, daer niet op te seggen wesen sal' - Hattem 1626

Bron: G. van Tussenbroek, *'Alzo zult gijlieden dat maken'. Gebruik en ontwikkeling van bouwcontracten en bestekken in de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden tot 1650* (Leiden 2013).

Quercus robur

EUFORGEN Secretariat
c/o Biodiversity International
Via del Tre Denari, 472/a
00057 Maccarese (Fiumicino)
Rome, Italy
Tel: (+39)066118251
Fax: (+39)0661079661
euf_secretariat@cgiar.org
More information
and other maps at:
www.euforgen.org

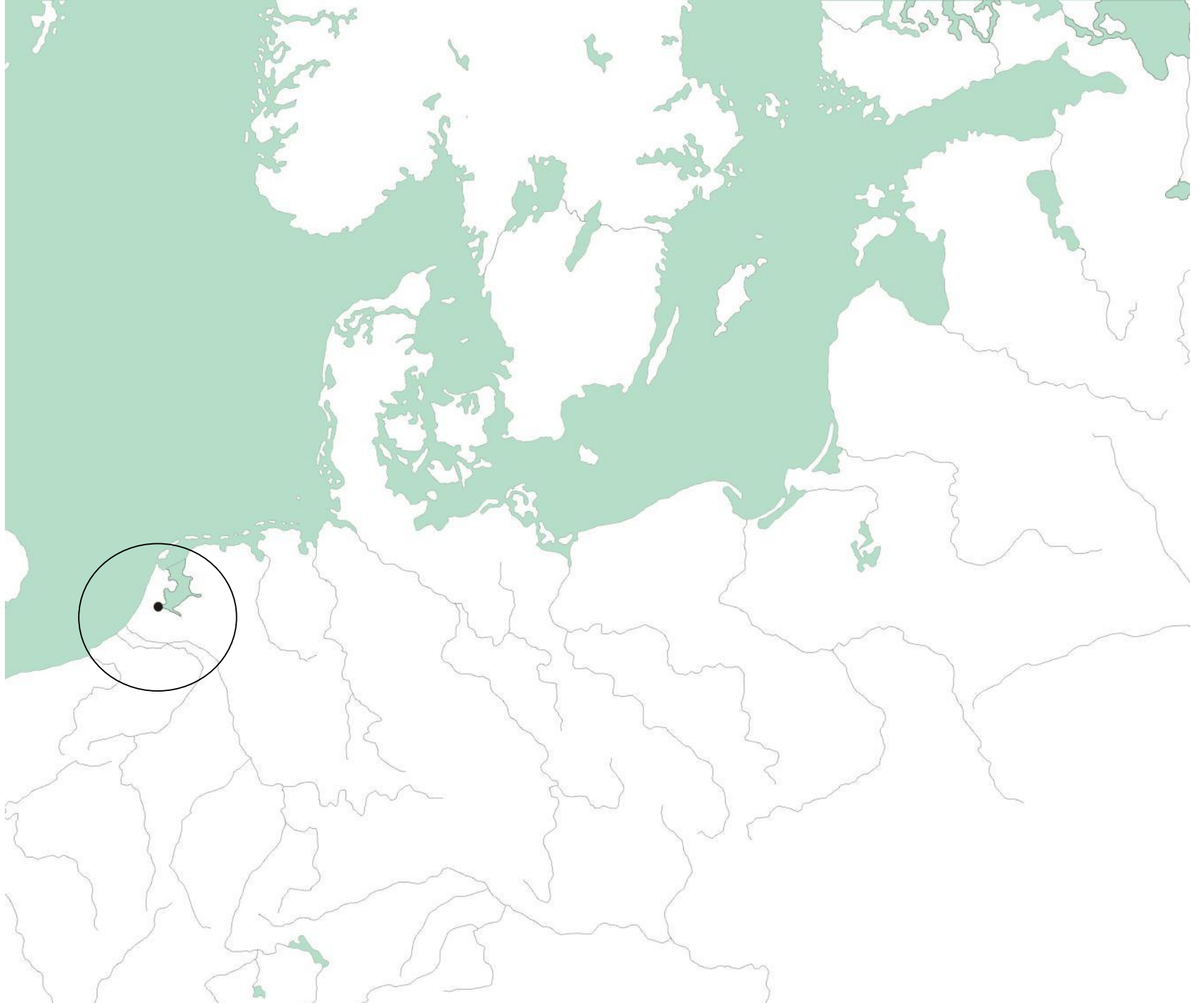
This distribution map, showing the natural distribution area of *Quercus robur* was compiled by members of the EUFORGEN Network

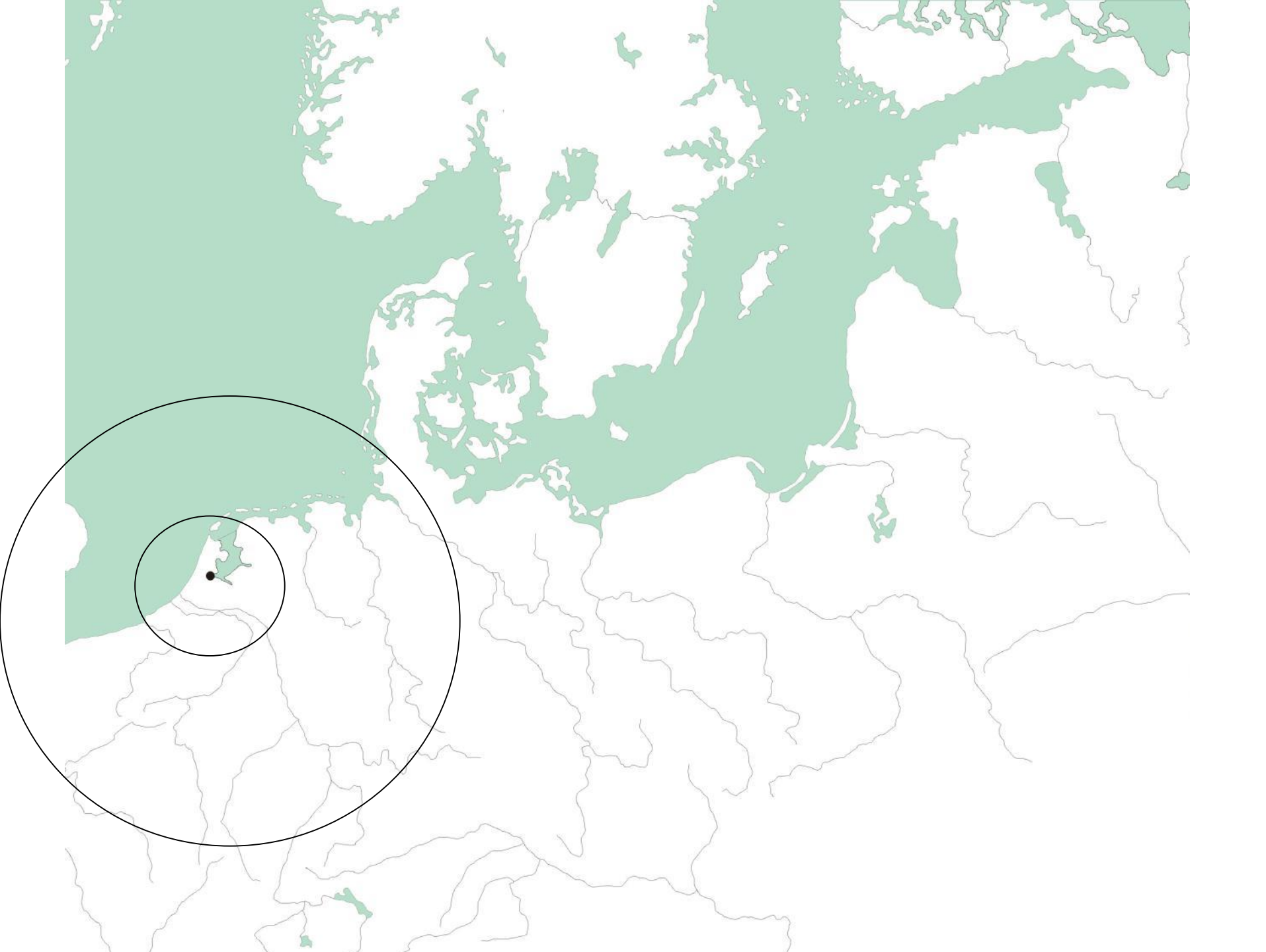
Citation: Distribution map of Pedunculata oak (*Quercus robur*) EUFORGEN 2009, www.euforgen.org.

First published online on 10 November 2004 - Updated on 24 July 2008

A map of Europe with a light green background and white outlines of countries and rivers. A central circle is drawn around the North Sea region, with lines connecting it to five callout boxes. The boxes contain text about wood trade history in the 14th, 15th, and 17th centuries.

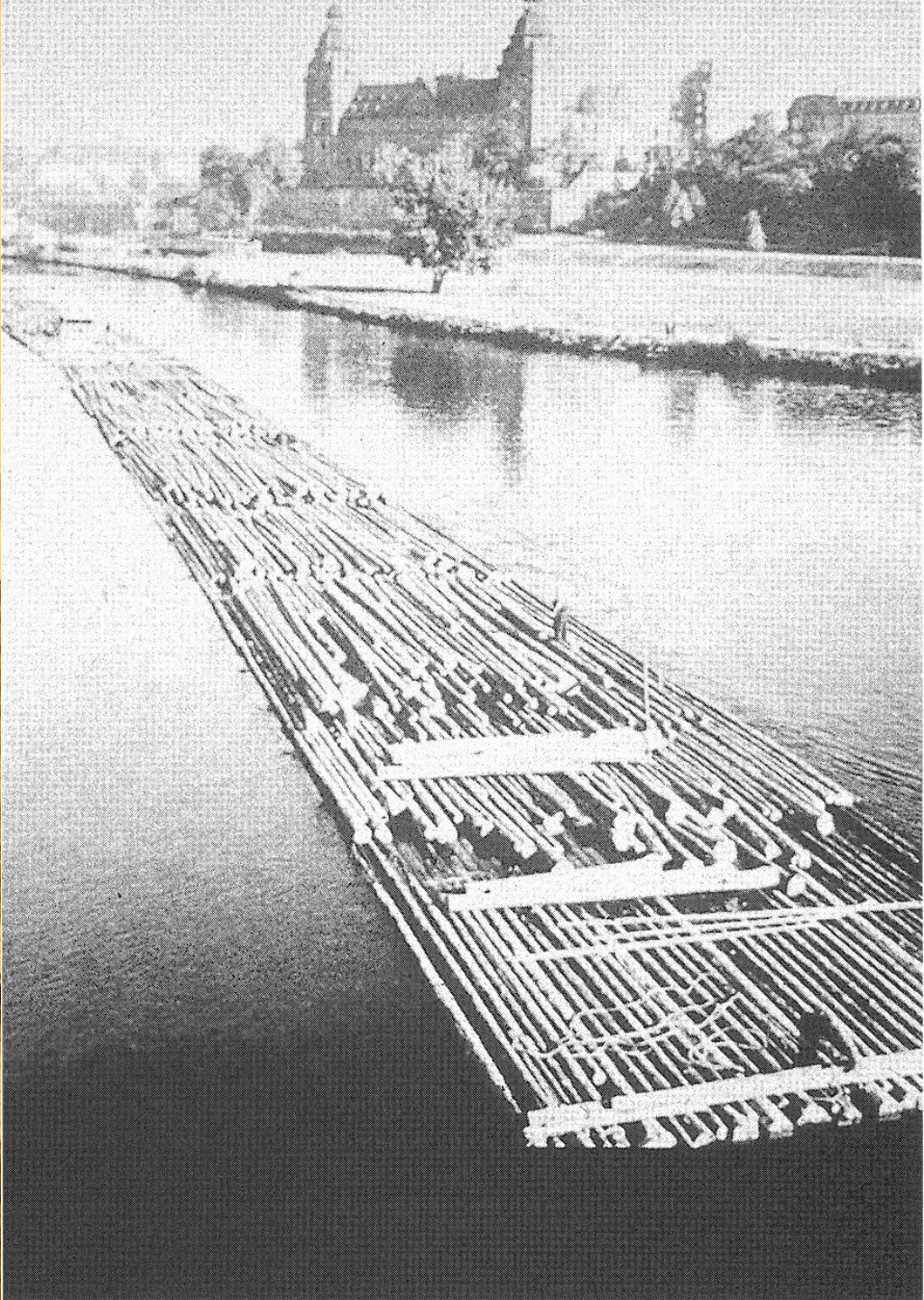
Zweden en Noorwegen, al houthandel in 1440, vanaf 1550 veel Westzweeds **eikenhout** op Amsterdamse markt. Later **naaldhout**. Rond 1640 beduidend minder import uit Noorwegen, met incidentele pieken. Na de Vrede van Utrecht in 1713 wederom een opleving

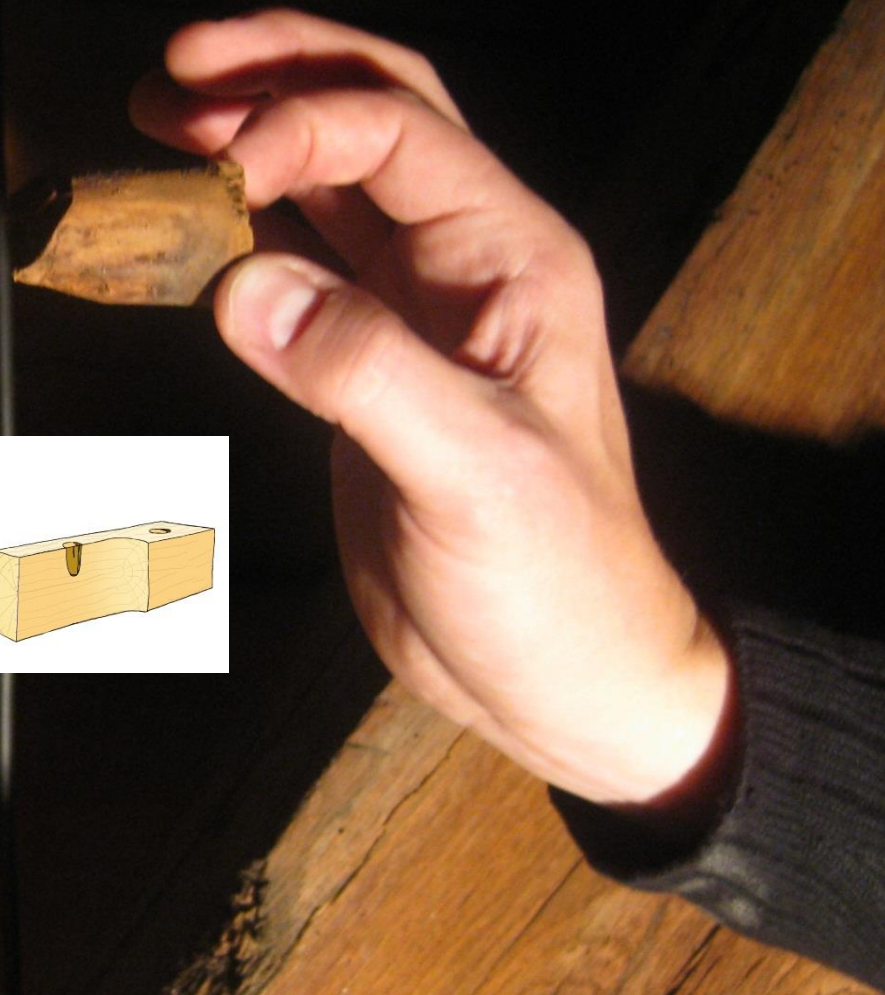
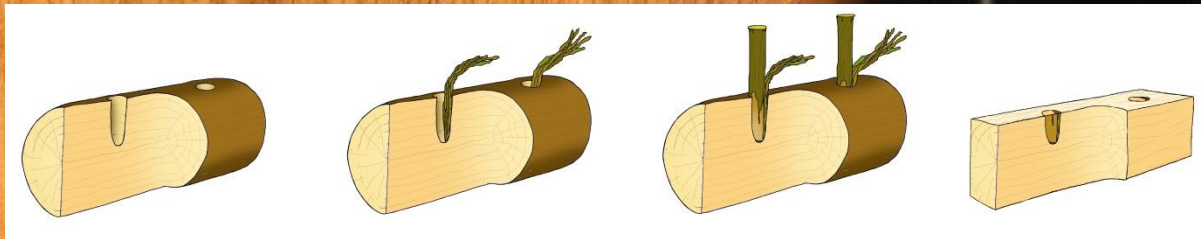
Pruisen/ Baltisch gebied, vijftiende-eeuw vanuit Danzig regulier exportproduct (**wagenschot**), met daarnaast Königsberg en Riga als belangrijke havens. In de loop van de 17^e eeuw steeds minder Sontvaart, **naaldhout** van steeds verder weg (Karelië)

Noord- en midden Duitsland, al in 14^e eeuw **eikenhout** over Elbe via Hamburg naar Holland. Grote opleving **naaldhout** in de tweede helft van de 17^e eeuw, toen Nederlandse handelaren actief waren in de wederopbouw van Brandenburg. Hout uit het stroomgebied van de Oder, de Havel en de Elbe.

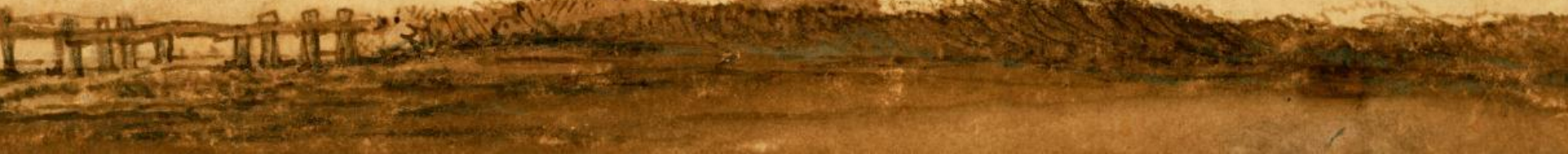
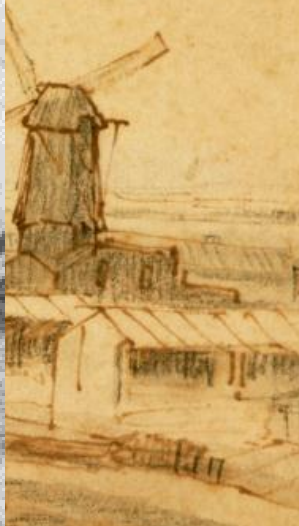
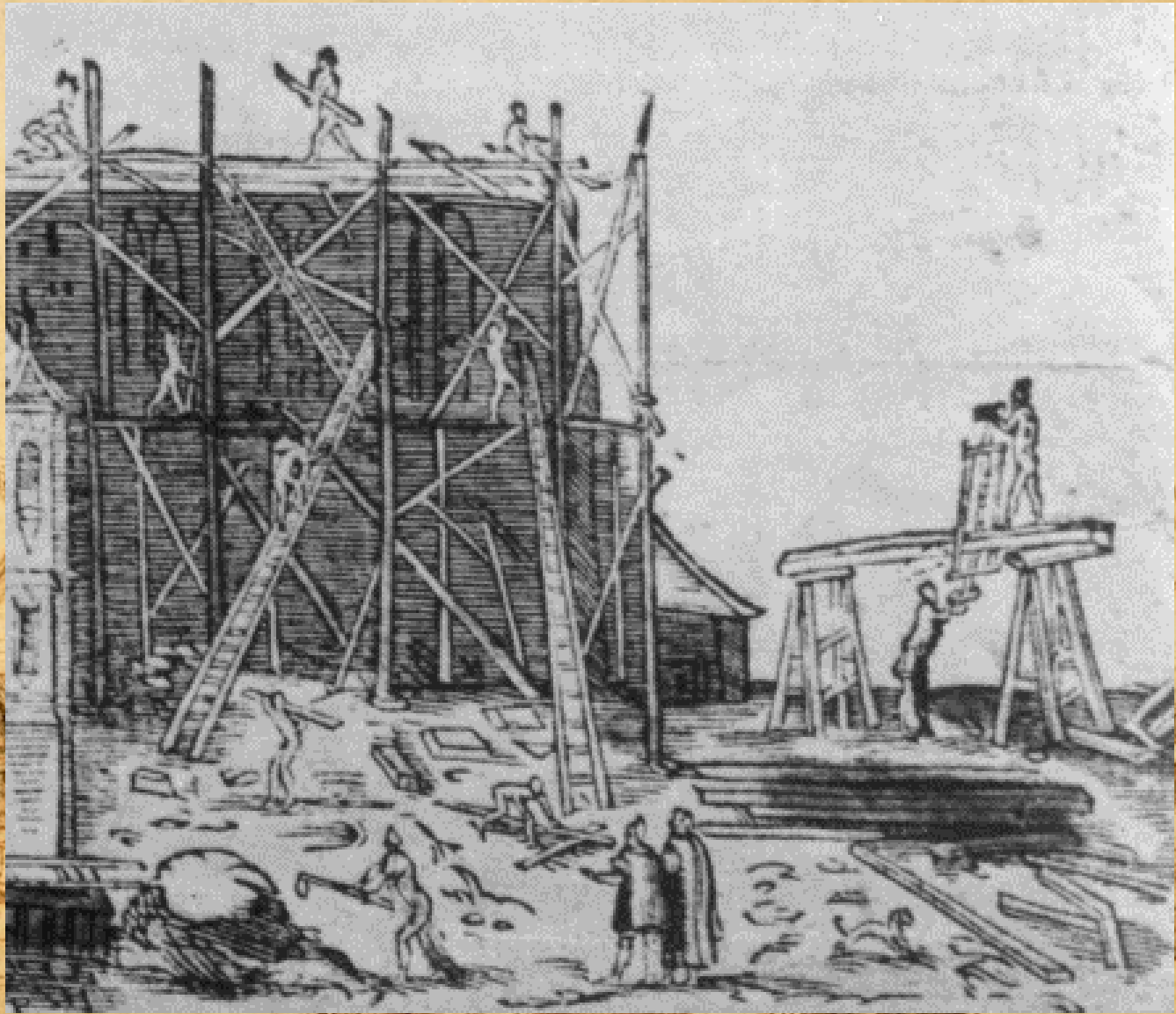
Maaslands eikenhout, vanaf 13^e eeuw, aangevoerd in houtvloten, lijkt in loop van zestiende eeuw voor Amsterdam in belang af te nemen

Rijnlands hout, 13^e en 14^e eeuw, in 15^e eeuw ook bovenrijns **eikenhout**. Eerste handelsovereenkomst over levering uit Zwarte Woud uit 1593. Tijdens Dertigjarige Oorlog vrijwel geen handel, daarna grote opbloei **naaldhout**, funderingspalen uit het Zwarte Woud

Tekening: Dik de Roon

Stijl, dennen
(kort na 1650d)

Amsterdam
Warmoesstraat 38
Voorhuis

Brandsporen
10 juni 1597

Kromhout, eiken
(1538d)

AMSTERDAM

Het St. Athuys

De Nieuwe Kerk

De Beun De Heyligher
De Waegh

Sprendammer Brugh

De Nieuwe Brugh

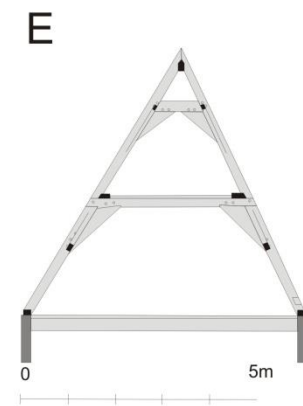
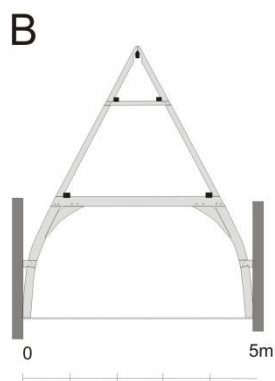
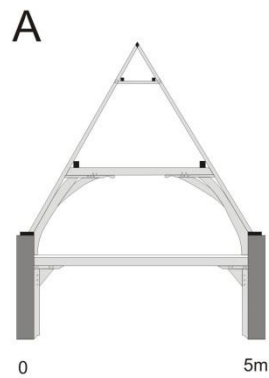
De Nieuwe Brugh Steyger

Tolhuys

De Haerling Packen

FLUVIUS

Herkomst: Stadsarchief Amsterdam

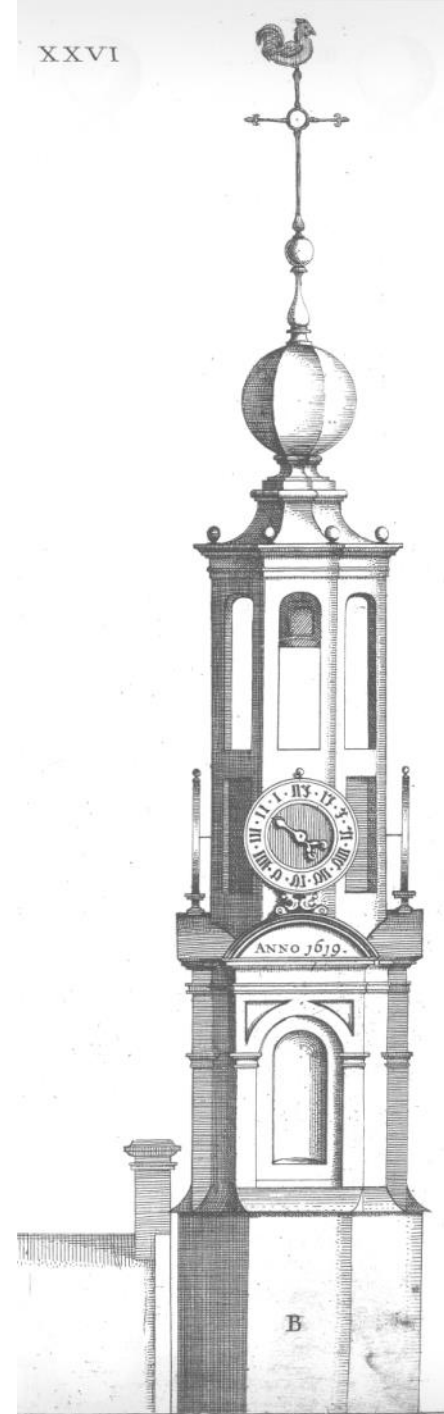

XXVI

Muntplein 14 (Munttoren)

Onderdeel: Houtconstructie

Datum: 16 januari 2008

Aantal monsters: 7

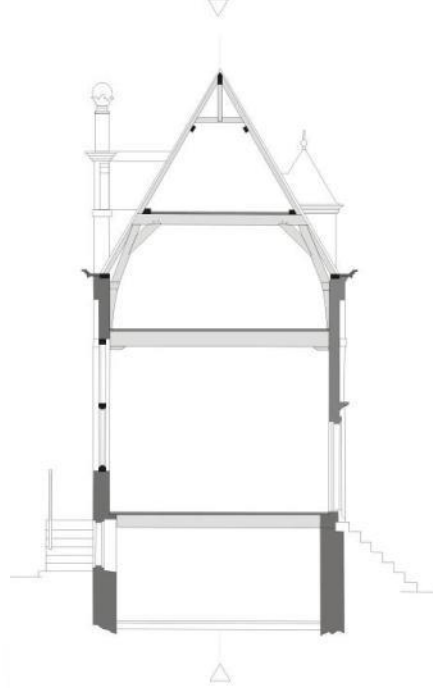
Houtsoort: Eiken

Analyse: B. Heußner, Petershagen, 29 april 2008

Herkomst/ Curve: Nederland

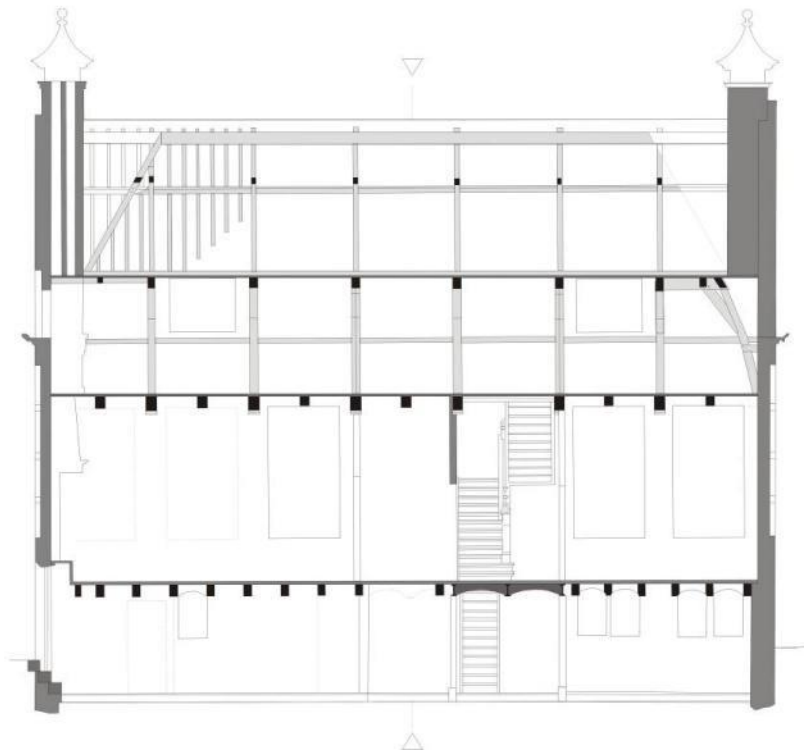
Datering: 1609 (wk), 1607 (+/- wk), 1609 (wk),
1609 (zwk) en 1609 (zwk)

Opmerking: zeer grof lokaal hout, past niet binnen
algemeen beeld van houtgebruik tijdens Twaalfjarig
Bestand.

0 5m

Amsterdam, Nieuwezijds Kolk 28
(Korenmeetershuis)

Nieuwezijds Kolk 28

(Korenmeestershuis)

Onderdeel: zolder en vloering

Datum: 16 april maart 2009

Aantal monsters: 5

Houtsoort: Eiken en grenen

Analyse: B. Heußner, 20 april 2009

Herkomst/ Curve: Nederlands

Datering: na 1614, 1618 wk, 1620 +/- 10, 1618 zwk, ---.

Noordermarkt 45 (Noorderkerk)

Onderdeel: Kapconstructie aanbouw oostzijde

Datum: 29 juni 2006

Aantal monsters: 4

Houtsoort: Eiken

Analyse: B. Heußner, Petershagen 21 juli 2006

Herkomst/ Curve: Keulen

Datering: 1497 (3x wk)

Opmerking: Hergebruik

Kloveniersburgwal 95 (1642)

Kloveniersburgwal 95 (1642)

Reparatie montelbaanstoren (1755)

Te bestellen via

info@knob.nl

€ 17,50

B
U
L
L
E
T
I
N
K
N
O
B

KONINKLIJKE NEDERLANDSE OUDHEIDKUNDIGE BOND

2015

INHOUD

- 129 **GABRI VAN TUSSENBROEK**
Inleiding. Historische houtconstructies als producten van internationale bouwmaterialenhandel
- 132 **KARL-UWE HEUSSNER**
De houtvoorziening van Amsterdam uit Scandinavië en het Baltisch gebied. Gezien vanuit dendrochronologisch perspectief (circa 1500-1700)
- 144 **BERND ADAM**
Nederlandse houthandel op de Elbe in de zeventiende en achttiende eeuw
- 158 **KRISTOF HANECA**
Historisch bouwhout uit Vlaanderen: import uit noodzaak? Dendrochronologisch onderzoek als bron voor houthandel en -gebruik
- 170 **GABRI VAN TUSSENBROEK**
'De droechste waegescotten, die ghij weet te becomen'. De gedifferentieerde houtmarkt voor 1800 en de wisselwerking tussen aanbod, vraag en toepassing
- 186 **DIRK J. DE VRIES**
Uit ander hout gesneden. Veranderend houtgebruik in de zestiende en zeventiende eeuw
- PUBLICATIES**
- 203 Michiel Kruidenier en Paul Smeets, *Joan Melchior van der Meij. Architect Pionier van de Amsterdamse School* (recensie Marieke Kuipers)
- 205 René de Kam, Frans Kipp en Daan Claessen, *De Utrechtse Domtoren, Trots van de stad* (recensie Gabri van Tussenbroek)

Dank u wel!

g.van.tussenbroek@amsterdam.nl

info@knob.nl

www.knob.nl

<https://www.amsterdam.nl/kunstencultuur/monumenten/publicaties/amsterdamse-0/amsterdamse/historische-hout/>

